

Familia *Ericaceae*, cuarta parte

Paco Bañobre

De esquerda a dereita, *Erica ciliaris*, *Erica tetralix* e *Erica mackaiana* · Martiño Fiz

Nesta cuarta entrega dos artigos dedicados á familia *Ericaceae*, continuaremos falando daquelas queirugas que non acadan o metro de altura. Un dos obxectivos destes artigos é establecer ou agrupar determinadas características que posúen as diferentes especies de ericas en Galiza, para así aproximarnos á súa correcta identificación no campo.

Na anterior entrega iniciamos a descrición das carrouchas, que ocupaban espazos con certa tendencia á aridez no verán e solos ben drenados. Neste episodio, falaremos daquelas que prefiren solos enchoupados durante boa parte do ano, de tipo braña e turbeira. Soportan ben o frío e poden medrar a maior altitude e en zonas de interior. Constitúen os queirogais húmidos atlánticos, lugares de elevado valor ecolóxico. Son *Erica ciliaris*, *Erica tetralix* e *Erica mackaiana*.

- ***Erica ciliaris*:** coñecida en moitos lugares como carroucha das brañas por estar vinculada especialmente a solos húmidos, mais non permanentemente enchoupados, é un arbusto que pode acadar os 80 cm. de alto e talos retortos. A súas follas están agrupadas en verticilos de 3-4 e son de forma lanceolada ou oval. Diferéncianse así do padrón acicular máis común da maior parte das ericas. Posúen, ademais, numerosos cilios —de aí o seu nome específico— nas beiras. Destacan tamén as súas vistosas flores, dispostas en acios terminais de forma piramidal, dunha intensa cor rosada ou púrpura, coa corola tubular oblonga (máis longa que larga) e coas anteras inclusas, é dicir, que non sobresaen da corola. *Erica ciliaris* distribúese por toda a fachada atlántica europea en solos ácidos e húmidos situados en altitudes medias e baixas de influencia oceánica. Florece de abril a setembro.
- ***Erica tetralix*:** é unha queiruga moi semellante á anterior pero que prefere solos enchoupados permanentemente. É tamén unha especie de distribución atlántica europea, pero que resiste moito

máis o frío, e acada por este motivo latitudes máis setentrionais, maiores altitudes, ademais de colonizar áreas interiores de clima continental. Unha das características que permite diferenciala da anterior é que as flores son dun rosa pálido e que as follas aparecen agrupadas en verticilos de 4 e con cilios nas beiras. Nos lugares onde conviven as dúas especies, *E. tetralix* ocupa as posicións centrais das turbeiras, mentres que *E. ciliaris* forma unha orla ao seu redor e ocupa os solos máis elevados que quedan temporalmente en seco durante o período estival. Florece de maio a outubro en brañas e piñeirais húmidos.

- ***Erica mackaiana*:** pódese confundir facilmente coa anterior, ao posuír tamén follas dispostas en verticilos de 4, oblongas ou ovadas, con numerosos cilios pola parte superior e coas beiras enroladas, mais en *E. mackaiana* aparece á vista case todo o envés abrancazado da folla e o nervio medio. Outro trazo que nos pode axudar a identificala é que as flores aparecen dispostas en acios terminais en forma de umbela en número de 4 – 12, mentres que en *E. tetralix* son de 5 – 15. Florece de xuño a outubro en solos húmidos de tendencia turbosa e pH ácido ou tamén en terreos secos de montaña.

Estas tres especies constitúen os queirogais húmidos atlánticos de zonas temperadas de *Erica ciliaris* e *Erica tetralix*. Son hábitats catalogados de interese comunitario e prioritarios pola Directiva Hábitats que serven de refuxio a numerosas especies características das comunidades vexetais de turbeira. Posúen moita variabilidade en canto á composición florística. No norte das provincias da Coruña e Lugo, domina *E. mackaiana* sobre as outras ericas, mentres que nas áreas máis oceánicas de Pontevedra, fachada atlántica da Coruña e partes baixas das provincias de Lugo e Ourense, *E. ciliaris* é o taxón predominante. Por último, nas áreas montañosas máis elevadas do oriente de Lugo e centro e leste de Ourense, *E. tetralix* domina claramente na fisionomía deste tipo hábitat.